

Addysg Grefyddol

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?

- Seilir yr hunan arfarniad ar arsylwadau gwersi, arfarniadau o waith disgyblion, asesiadau athrawon a chyfweliadau â disgyblion.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol) a chynnwys arfarniad o asesiadau athrawon ac/neu ganlyniadau arholiad.

Cyfeiriadau: **Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 1 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol; Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009).**

Safonau mewn Addysg Grefyddol – cynnydd mewn dysgu

Yn ystod y tymor hwn, gwnaed gwaith yn CA2 ar y cwestiwn mawr 'A oes heddwch?' Roedd bron bob un o'r disgyblion yn chwilfrydig iawn, yn llawn syniadau a barn, yn enwedig disgyblion blwyddyn 6. Cafwyd trafodaethau grŵp aeddfed iawn, gyda bron bob un o'r plant yn cyflwyno eu syniadau yn hyderus o flaen weddill y dosbarth. Trafodwyd amrywiol fannau sy'n denu pererinion Cristnogol – roedd y rhan fwyaf o'r disgyblion yn gallu cynnig rhesymau am fynd ar bererindod. Defnyddiwyd pecyn @ebol i gyflwyno'r gwaith gyda chyflwyniad am Ynys Enlli a Chowbois Rhos Botwnnog. Trefnwyd taith i Lan-llyn fel rhan o'r thema, fel bod y disgyblion yn gallu ysgrifennu am eu taith arbennig eu hunain. Canolbwyntiwyd ar bwrpas yr ymweliad, sut oeddynt yn teimlo wrth baratoi, ac wrth fynd ar y daith, a beth wnaethant ddysgu o'r profiad. Teimlwyd bod rhai o ddisgyblion B4 yn ddihyder wrth drafod eu teimladau, ond bod y rhan fwyaf o'r disgyblion yn hyderus iawn.

Cyfrifoldebau a'n dyletswydd ni i ofalu am ein gilydd ac ar ôl ein byd oedd prif ffocws B2 a 3 yn ystod y tymor, a hynny wrth drafod y cwestiwn mawr 'sut le ddylai'r byd fod?' Casglwyd llawer o wybodaeth am Martin Luther King, a'i freuddwyd o gael byd heb ragfarn. Gwelwyd gwaith o safon uchel wrth i'r disgyblion greu poster i 'sut fyd yw'r byd delfrydol'. Roedd gan y rhan fwyaf o'r disgyblion syniadau a barn bendant ynglŷn â beth i'w gynnwys. Roedd hyn yn amlygu ei hun wrth iddynt drefnu'r holl osodiadau mewn trefn pwysigrwydd.

Teimlid bod y cwestiwn mawr a gafodd y disgyblion ar ddechrau'r tymor wedi ysgogi llawer o frwdfrydedd ymysg y disgyblion a bod y rhan fwyaf ohonynt wedi gwneud cynnydd da yn ystod y tymor.

Bu dosbarth y Cyfnod Sylfaen yn trafod hanes Y Pasg, a hynny trwy ddarllen y stori o'r Beibl, actio gwahanol olygfeydd a chreu golygfeydd gyda modelau pwrpasol. Crewyd llyfrau personol syml am hanes Y Pasg, gyda'r pwyslais ar fywyd newydd. Aethpwyd â'r disgyblion i Goleg y Bala am y diwrnod er mwyn dyfnhau eu profiadau o stori'r Pasg. Cafwyd y stori ar ffurf drama a straeon syml – roedd hyn yn sicr yn dyfnhau eu dealltwriaeth o'r hanes, gan eu bod yn fwy parod i ateb cwestiynau a mynegi barn.

Safonau medrau llythrennedd, rhifedd, TGCh a meddwl

Mae defnyddio'r cwestiwn mawr i gynllunio yn drawsgricwlaidd yn sicr wedi arwain at gyflwyno Addysg Grefyddol yn fwy creadigol, ac o ganlyniad mae gwaith llythrennedd, rhifedd a TGCh yn plethu'n fwy naturiol gyda'r gwaith. Mae mwy o dystiolaeth o waith llythrennedd mewn AG yn hytrach na rhifedd a TGCh ar hyn o bryd.

Materion i gael sylw

Rhoi mwy o amser i'r plant drafod a mynegi barn er mwyn cryfhau eu dealltwriaeth a datblygu hyder wrth ymdrin a chwestiynau crefyddol – yn y CS a CA2.

Datblygu mwy o rifedd a TGCh o fewn Addysg Grefyddol.

Rhagorol

Da

*

Digonol

Anfoddhaol

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol?

- Dylai hunan arfarniad ystyried y dangosyddion canlynol: yr amser a roddir i'r pwnc, gwybodaeth bynciol, arbenigedd a datblygiad proffesiynol yr athrawon, addasrwydd y rhaglen astudio ac amrediad yr adnoddau dysgu a ddefnyddir.
- Mae arfarniad o arsylwadau gwersi a gwaith disgyblion yn caniatáu i benaethiaid a phenaethiaid adran i ddod i farn am ansawdd yr addysgu mewn gwersi Addysg Grefyddol o fewn yr ysgol, a'r graddau y mae disgyblion yn cael eu cymell a'u hannog i gyrraedd safonau uchel.
- Dylai ysgolion cynradd gyfeirio at y ddarpariaeth 'Pobl, Credau a Chwestiynau' ar gyfer dysgwyr y Cyfnod Sylfaen yn ogystal ag Addysg Grefyddol yn CA2.

- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol).

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adrannau 2.1 ac 2.2 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol, Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009).

Yr addysgu mewn addysg grefyddol: cynllunio ac amrediad o strategaethau

Yng Nghyfnod Allweddol 2 rhoddir sylw wythnosol i Addysg Grefyddol fel rhan o'r thema tymhorol. Bydd y mwyafrif o'r gweithgareddau yn rhai traws-gwricwlaidd a hynny er mwyn gwau llythrennedd a rhifedd i'r holl feysydd. Rhoddir llawer o sylw i strategaethau meddwl ac asesu ar gyfer dysgu wrth addysgu Addysg Grefyddol. Bu'r disgyblion yn llunio gridiau GED er mwyn ysgogi gwybodaeth flaenorol, creu mapiau meddwl, rhestru deimwnt a phennu meini prawf llwyddiant er mwyn asesu gwaith eu hunain.

Rhoddir llawer o sylw i'r sgiliau a ddatblygir o fewn y gwaith Addysg Grefyddol, megis Ymdrin â'r Cwestiynau Sylfaenol. Rydym wedi buddsoddi mewn cyfres o lyfrau sy'n canolbwyntio ar y Cwestiynau Sylfaenol, ac mae'r cynlluniau gwaith yn seiliedig ar y rhain, gan ymgeisio i sicrhau bod y gwaith yn fwy ymchwiliol ei naw.

Yn y Cyfnod Sylfaen mae'r disgyblion wedi derbyn cyfleoedd i archwilio eu profiadau, cwestiynau a blaenoriaethau eu hunain, a rhai pobl eraill. Rhoddwyd pwyslais mawr, a gwnaed llawer o waith ar sut y gellir ymddwyn yn gyfrifol tuag at ein ffrindiau, ein hunain a phethau byw eraill. Rydym yn ymdrechu i ddefnyddio dull agored sy'n annog y plant i gymryd rhan ac i godi cwestiynau eu hunain. Mae hyder a gallu'r disgyblion i gwestiynu wedi datblygu yn arw o ganlyniad. Bydd llawer o'r gwaith yn cael ei gyflwyno yn ystod amser cylch.

Darpariaeth ar gyfer y medrau: llythrennedd, rhifedd, TGCh a meddwl

Rydym wedi diwygio ein dulliau cynllunio ers mis Medi fel bod llinynnau'r Fframwaith Llythrennedd a Rhifedd yn gwau drwy'r holl feysydd. O ganlyniad mae mwyafrif o'r gwaith yn draws-gwricwlaidd, ac mae'r holl bynciau yn plethu i'w gilydd.

Materion i gael sylw

Parhau i gynllunio yn wahaniaethol er mwyn sicrhau bod y gwaith yn cynnig y lefel her priodol ar gyfer pob disgybl.

Rhagorol		Da	*	Digonol		Anfoddhaol	
----------	--	----	---	---------	--	------------	--

Addoli ar y Cyd

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy'r addoli ar y cyd yn cydymffurfio â'r gofynion statudol?	Ydy	Nac ydy
--	-----	---------

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.3.1, 'Arweiniad atodol ar arolygu Addoli ar y Cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Medi 2010), 'Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd' (Cylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94), Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, Mehefin 2012).

Nodweddion da mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Mae cyfnodau addoli ar y cyd dyddiol, ynghyd â'r cyfleoedd i ddysgu am greddoau pobl o wahanol ddiwylliannau, yn hyrwyddo datblygiad ysbrydol a moesol disgyblion yn llwyddiannus.

Trwy'r cyngor ysgol, mae gan ddisgyblion gyfrifoldebau pendant a llais dylanwadol am yr hyn sy'n digwydd yng nghymuned yr ysgol. Wrth hunan werthuso ein gwasanaethau yn ddiweddar, nododd y Cyngor Ysgol bod y gwasanaethau yn rhy hir, ac y byddai canu un emyn yn hytrach na dwy yn byrhau y gwasanaethau. Awgrymwyd hefyd bod rhai o'r plant yn cael cyfleoedd i actio ambell stori yn y gwasanaeth er mwyn gwneud y gwasanaethau yn fyw diddorol i'r babanod.

Mae arferion fel cynnal gwasanaeth Diolchgarwch yn yr eglwys a manteisio ar dalentau'r ardal leol, yn cael effaith gadarnhaol ar ddatblygiad medrau cymdeithasol disgyblion ac yn cryfhau eu hymglymiad i'w cymuned.

Materion i gael sylw mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Cychwyn gwasanaeth dosbarth gyda gweddi er mwyn creu awyrgylch, ac i gael dechreuad pendant i'r addoliad.

Gwahaniaethu'n glir rhwng yr hyn sy'n addoliad a'r hyn sy'n gyfarfod ysgol gyfan i glywed cyhoeddiadau'r dydd – diffodd y gannwyll er enghraifft.

Rhagorol		Da	*	Digonol		Anfoddhaol	
----------	--	----	---	---------	--	------------	--